

Perspektiver på bibliotekernes rolle som lokalsamfundsaktør – frirum, mødested og generator af social kapital

Kristian Nagel Delica, Adjunkt, ENSPAC, RUC
kdelica@ruc.dk

BIBLIOTEKERNE I KRYDSFELTET MELLEM INDIVID OG FÆLLESSKAB
16. JUNI 2015, KULTURSTYRELSEN, KØBENHAVN

Struktur

- Baggrund
- Teoretiske vinkler:
  1. Social kapital
  2. Hybriditet
  3. Behovsorienteret biblioteksarbejde
- Eksempler fra medborgercentrene: frirum, mødested, social kapital
- Perspektiver fremadrettet – 3. opmærksomhedspunkter
- Afrunding

Baggrund

Kristian Nagel Delica

Biblioteksbaseerde medborgercentre i udsatte boligområder

- om praksisformer, strategier og social innovation i arbejdet med avanceret marginalitet

Teoretiske vinkler: Social kapital 1

“... connections among individuals – social networks and the norms of reciprocity and trustworthiness that arise from them”(Putnam 2000:19).

- *“... refers to features of social organization such as networks, norms, and social trust that facilitate coordination and cooperation for mutual benefit”*
(Putnam 1995:66)

Social kapital 2

Grundtyper:

Brobyggende – fx mellem forskellige faggrupper (institutioner, etniciteter områder...)

Afgrænsende – fx indenfor samme faggruppe etc. (positiv og negativ social kapital)

Nøglelementer/indikatorer på social kapital:

- Sammenhængskraft (social cohesion)
- Tillid (trust)
- Gensidige forpligtelser, normer og forventninger mellem folk (reciprocity)

Altså:

- Et alternativ til tænkning i økonomisk såvel som kulturel kapital
- Det handler om styrken/nytten af forskellige relationer og kan ses som en udvidelse af vores måde at tænke, begrebsliggøre (og måle) ressourcer på.

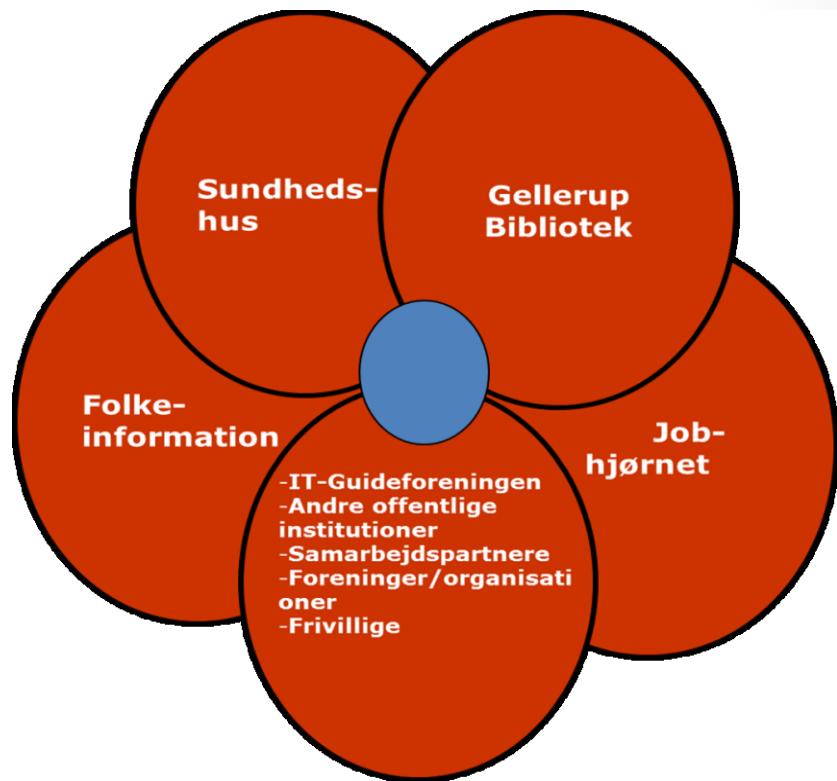
Social kapital 3

Social kapital på biblioteket:

- "*De konkrete fysiske rammer for generering og vedligeholdelse af social kapital ignoreres ofte og der findes mere eller mindre egnede steder til dette*" (Svendsen 2010:46)
- "*The primary way libraries build social capital is by providing that public space where citizens can work together on personal and community problems. The commons anchors neighborhoods, downtown districts, schools, and campuses and links with other public facilities like cafes, museums, and student activity centers*"(Kranich 2001:41)

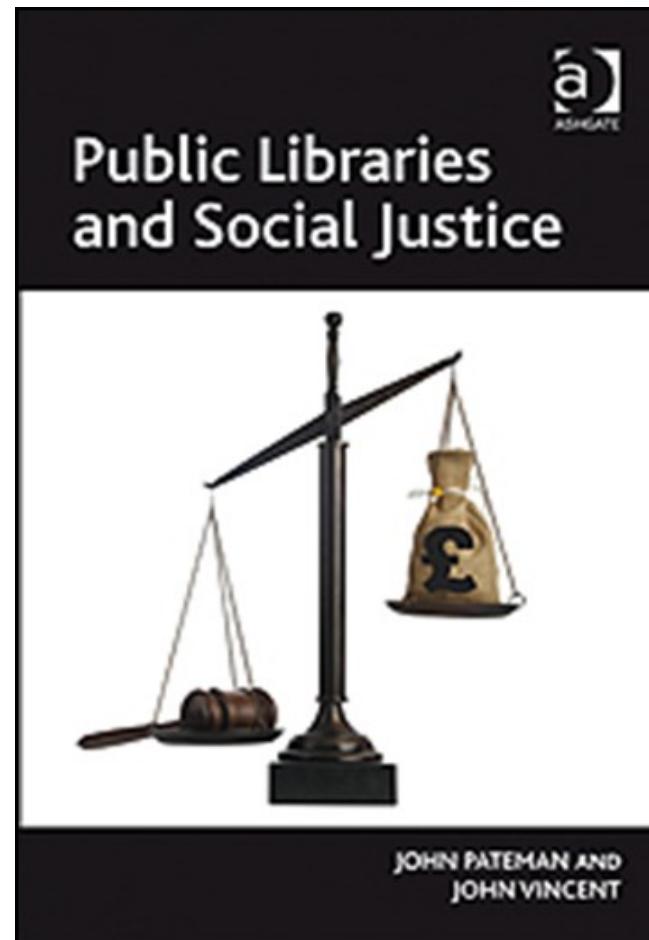
Teoretiske vinkler: Hybriditet

- "... kombinerer elementer, for eksempel økonomiske, menneskelige, politiske og administrative ressourcer, som normalt ikke forbindes i samme organisation" (Skov Henriksen 2008:17, efter Evers 2008:279).
- Hybriditeten er påvirkelig overfor forskellige styringsrationaler i den off. Sektor.
- Den enkelte organisation kan orienterer sig mere eller mindre mod stat, marked eller civilsamfund (Pestoff 2014)

Teoretiske vinkler: Behovsorienteret biblioteksarbejde

- '*Libraries based in communities*' eller '*community based libraries*'? (Pateman 2008:13)
- "... developing a library service that has the strategies, structures, systems and culture which enable it to identify, prioritise and meet community needs" (Pateman & Vincent 2010:11)

Lokalsamfundsbaseerde biblioteker – erfaringer fra projekterne

- *Men det har jo været sådan, at målgruppen ikke kom af sig selv på biblioteket, de skulle trækkes ind fra gaden i bogstaveligste forstand og derfor er vi også nødt til at have taget alle de her initiativer vi har gjort. Ellers er jeg helt sikker på vi var lukket, simpelthen.*
(Interview med en bibliotekar, Delica 2013:149)
- *"... så vidt jeg kunne forstå sidste gang, grundten til vi ikke blev sparet væk, det var på grund af [...] protester i området. Der var så mange der protesterede og på grund af den, hvad kan man sige, indsats vi gør for, både for vores brugere, men også som værested for mange af de unge".* (Interview med en bibliotekar, Delica 2013:168)

Mødested – og frirum...

- *"... folk de kommer jo dæleme med, også og fortæller om deres problemer meget. Det er meget også problemløsning, altså også på personligt plan. Hvis de er tosprogede, så har de fået et eller andet brev ind ad døren fra læge, fra det offentlige, men de forstår ikke hvad der står, og jeg gør næsten heller ikke. Men så gør jeg mit bedste, for at prøve og forklare dem det. Sådan en opgave har jeg" (interview med en projektleder)*

Brobyggende social kapital

"Sidste gang var der én af de ældre (kursister) der sagde til én af de unge (undervisere) – som sad med sin kasket omvendt på og alt muligt [...]: Når det nu er vi mødes herude på et eller andet tidspunkt og jeg ikke siger hej, så er det altså bare fordi jeg ikke er så god til at genkende folk, det er ikke fordi jeg ikke vil sige hej til dig, for jeg kender dig jo godt nu og så griner han og siger: Så siger jeg da bare hej til dig" (interview med projektleder, Delica 2013)

SMS-kurser Vapnagaard

1.Perspektiv: Biblioteket er (også) mursten...

- Modvægt til:
  1. Midlertidighed
  2. Projektøkonomi
  3. Silo/sektortænkning
- Robust hybriditet og bæredygtige partnerskaber er en styrke – men skal løbende vedligeholdes

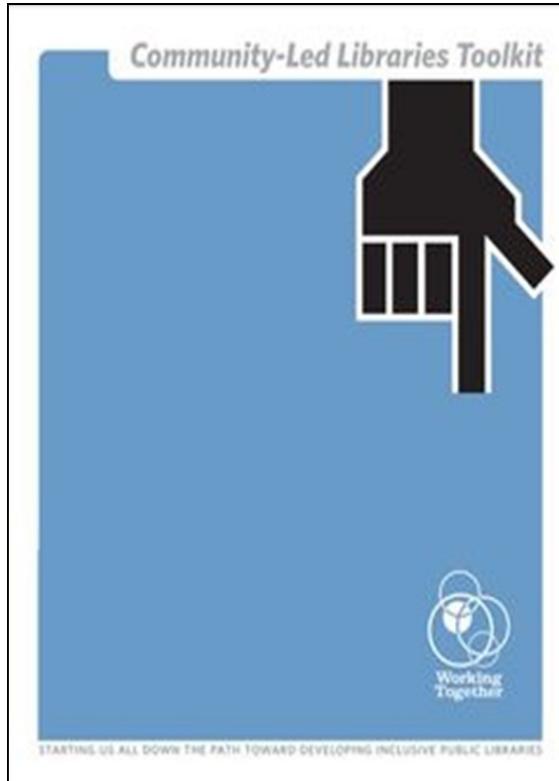

Billede fra: <http://multiple-sclerosis-research.blogspot.com>

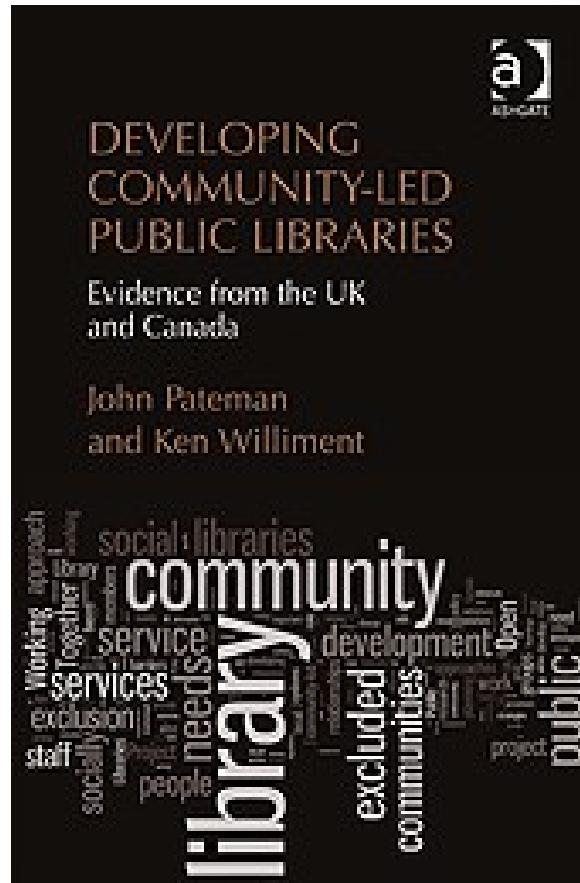
2. Perspektiv: sunde ‘settings’ og mental sundhed

- Mindre grad af social inklusion i samfundet er korreleret med højere forekomst af sygdom og dødelighed...
- *"At føle tilhørsforhold til sit samfund og nærmiljø, at indgå i sociale netværk og at have tillid til omgivelserne har (...) vist sig at være vigtige beskyttende faktorer for individers mentale sundhed og trivsel"* (Sundhedsstyrelsen 2008:23-24).
- Biblioteker som ‘frirum’ fungerer både som oaser for (marginaliserede) borgere (skaber mental sundhed i form af accept og anerkendelse) og som ‘ventiler’ i et komplekst offentligt system.

3. perspektiv: Inspiration udefra

‘Working together-project’ (Canada 2004-2008)

Pateman & Williment 2013

Afrunding

Bibliotekets rolle i (lokal)samfundet:

- Opbygger/vedligeholder Institutionel social kapital: "*Biblioteket bidrager til at styrke relationerne mellem offentlige og frivillige organisationer i lokalområdet*" (Svendsen, 2013:57).
- Bidrager til at skabe tillid mellem medborgere og mellem medborgere og velfærdsprofessionelle
- Bidrager til at medborgere opbygger et tillidsfuldt forhold til offentlige institutioner

Fremadrettet/Strategisk

- En relativ stabil organisorisk enhed i en verden af projekter
- En ‘setting’ for mentalt sundhedsfremmende initiativer?
- En ramme om transformativ social innovation? (Delica forthcoming)

Referencer og inspiration

- Delica, Kristian & Nilsson, Ida Norvin (2012): *Medborgercentre – et fremtidigt bibliotekskoncept*. Evaluering af det nationale projekt om udvikling af folkebiblioteker til medborgercentre. Udarbejdet for Kulturstyrelsens center for Bibliotek, Medier og Digitalisering.
- Delica, Kristian Nagel (2013). *Biblioteksbaseerde medborgercentre i utsatte boligområder: om praksisformer, strategier og social innovation i arbejdet med avanceret marginalitet*. Ph.d. Afhandling, Roskilde Universitet.
- Delica, Nagel Kristian & Elbeshausen, Hans (2013): Socio-cultural innovation through and by public libraries in disadvantaged neighbourhoods in Denmark: concepts and practices. *Information Research* vol. 18, nr 3.
- Delica, Kristian Nagel (2014). Biblioteker og social kapital – et diskuterende litteraturstudie af nyere forskning. Nordisk Tidsskrift for Informationsvidenskab og Kulturformidling, Vol. 2, Nr. 2, 3, 01.2014, s. 33-44.
- Delica, Kristian Nagel (forthcomming): *Kulturplanlægning som transformativ social innovation*. Arbejdspapir.
- Evers, A (2008): 'Hybrid organizations. Background, concepts, challenges.' I Osborne, SP (red.): *The Third Sector in Europe. Prospects and Challenges*. Routledge, London.
- Goulding, Anne (2009). Engaging with community engagement: public libraries and citizen involvement. *New Library World*, 110(1/2), 37-51.
- Henriksen, Lars Skov (2008): 'Udviklingsmål for og selvevaluering af frivilligcentre.' Anden delrapport vedrørende evalueringen af puljen til oprettelse af nye og styrkelse af eksisterende frivilligcentre i Danmark. Institut for Sociologi, Socialt arbejde og Organisation, Ålborg Universitet, Ålborg
- Kranich,N (2001).Libraries Create Social Capital. *Library Journal*, 126 (19),40-41
- Pateman, John (2008): Developing a Needs Based Library Service. *Information for Social Change*. No. 26, Winter 2007-2008.
- Pateman, John., & Vincent, John (2010). *Public libraries and social justice*. Farnham: Ashgate Publishing, Ltd.
- Pestoff, Victor (2014): Hybridity, Coproduction and Third Sector Social Services in Europe. *American Behavioral Scientist*, vol. 58(11), 1412-1424
- Putnam RD. Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy*. 1995;6(1):65-78.
- Putnam, RD. *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster; 2000.
- Scott, R (2011). The Role of Public Libraries in Community Building. *Public Library Quarterly*, 30 (3), 191-227.
- SST (2008):'Fremme af mental sundhed – baggrund, begreb og determinanter'. Sundhedsstyrelsen
- Williment, Ken (2009). It takes a Community to Create a Library. *Partnership: the Canadian Journal of Library and Information Practice and Research*, 4 (1), 1-11